

Araştırma Makalesi

**Dış Ticaret Yardımlarının Batı Afrika Ekonomik Ve Parasal Birliği'nin Dış
Ticaret Performansına Etkileri**

*Effects Of Aids For Trade On The International Trade Performance Of The Western
African Economic And Monetary Union*

Oğuz YILDIRIM Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret Bölümü oguz.yildirim@alanya.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-6021-8317	Özgür UYSAL Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Ekonomi ve Finans Bölümü ozgur.uysal@alanya.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-0049-8550	Yawa Monique Jenniffer AWA Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ABD Mezunu awayava92@live.fr https://orcid.org/0000-0002-2213-219X
--	--	--

Makale Gönderme Tarihi 20.03.2019	Revizyon Tarihi 13.04.2019	Kabul Tarihi 15.04.2019
---	--------------------------------------	-----------------------------------

Öz

Bu çalışmanın amacı, az gelişmiş olan ve büyük miktarda ticari yardım alan Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliğine(BAEPB) üye ülkelerin ihracat performansları açısından ticari yardımların verimliliğini incelemektir. OECD'nin Kredi Kuruluş Raporlama Sistemi'nden, Dünya Kalkınma Göstergelerinin veri tabanından, BAEPB dış ticaret istatistiklerinden ve www.heritage.org'dan, elde edilen yıllık veriler kullanılarak 2005-2014 yılları arası BAEPB'ye üye ülkeler olan Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gine-Bissau, Mali, Nijer, Senegal ve Togo için panel veri analizi yapılmıştır. Kullanılan yöntem panel veri analizidir. Ticari yardımların etkilerini incelemek için yardımlar iki kategoriye göre ayrılmıştır; üretken kapasite yardımları ve ekonomik altyapı yardımları. Çalışmanın bulgularına göre ticari yardımların ihracat performansı üzerinde pozitif bir etkisi vardır. Üretken kapasite yardımları ihracat performansı üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahiptir. Buna karşılık olarak ekonomik altyapı yardımlarının bir etkisi yoktur. Yapılan analizlere göre üretken kapasite yardımlarını daha az alan sektörler, alıcı ülkenin ihracatında en büyük payı sağlayan sektörlerdir.

Anahtar Kelimeler: Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği, Ticaret Yardımları, Uluslararası Ticaret, Yardım Verimliliği, İhracat Performansı.

Jel Kodları: E2, Q01, Q56

Abstract:

The objective of this paper is to analysis the effectiveness of aid for trade in term of export performance for some recipient countries members of the West African Economic and Monetary Union. Using annual data from the Organization for Economic Co-operation and Development/Credit Reporting System, the World Development Indicators database, foreign trade statistics of WAEMU and www.heritage.org we conduct panel data estimation for 8 member

Önerilen Atıf /Suggested Citation

Yıldırım, O., Uysal, Ö., AWA, Y. M. J. 2019 Dış Ticaret Yardımlarının Batı Afrika Ekonomik Ve Parasal Birliği'nin Dış Ticaret Performansına Etkileri, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(2), 969-991

countries for the period 2005-2014. We divide aid for trade in two categories (aid for trade capacity and aid for economic infrastructure). We find that aid for trade has an overall positive and significant impact on exports value. This effect seems to be entirely driven by aid to productive capacity, while the other main category of aid for trade, aid to economic infrastructure, has no discernible effect on exports. The sectors that receive the less aid to productive capacity are those which provide the biggest part in recipient's exportation.

Keywords: West African Economic and Monetary Union, Aid For Trade, International Trade, Aid Effectiveness, Export Performance.

Jel Codes: E2, Q01, Q56

1.GİRİŞ

Ticari yardımlar, 2005 yılı Aralık ayında Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Hong Kong Bakanlar Toplantısı'nda bir tür yardım programı olarak ortaya çıkmıştır. Ticari yardımlar, gelişmekte olan ülkelerin, özellikle az gelişmiş ülkelerin açık ticaretten faydalanmak amacıyla gerekli ticaret kapasitesi ve altyapıyı oluşturmalarına yardım etmektedir. Bourguignon & Sundberg (2007)'e göre ticaret performansının geliştirilmesi, ticaret yardımının doğrudan hedefidir; ekonomik büyüme ise sadece çeşitli yardım faaliyetlerinin dolaylı bir hedefidir; çünkü bu tür faaliyetler, ekonomik büyümeden daha farklı hedeflere sahiptir (sağlığın iyileştirilmesi, ilköğretime kayıt oranının iyileştirilmesi vb. gibi). Birçok ticari yardım programlarının, ticaret politikası konularında bilinçlenme ve bilgi toplamakta başarılı olduğu ve çok taraflı ticaret sistemine entegrasyonu kolaylaştırdığı tespit edilmiştir (OECD, 2006). 2013 yılında Afrika'ya yapılan ticari yardımlar, reel olarak dünya bölgelerinde en yüksek büyüme oranını (%+17) kaydederek 15,8 milyar ABD doları ile zirveye ulaşmış; bu oranın 2006 yılına göre yaklaşık 2,5 kat olduğu görülmüştür. Bu artan fonlardan dolayı 2013 yılında Afrika, ticaret yardımları açısından en büyük alıcı olmuştur. 2012 yılına kıyasla, 2013 yılı verilerine göre Afrika'nın ihracat gelirlerinde 640 milyar dolardan 603 milyar dolara kadar genel bir düşüş olduğu görülmüştür (kıtasal düzeyde %-6). Mal ithalatı, kıtasal düzeyde %2 oranında artmış, 2012 yılında 615 milyar dolara, 2013 yılında ise 628 milyar dolara yükselmiştir.

Bu çalışmanın genel amacı, 2005 ve 2014 yılları arasında BAEPB'nin sekiz az gelişmiş üye ülkeleri olan Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gine-Bissau, Mali, Nijer, Senegal ve Togo'nun ihracat performansları açısından ticari yardımların etkilerini incelemektir. Çalışmanın diğer bir amacı da Afrika ülkelerindeki ticari yardımların verimliliği ile ilgili sınırlı literatür boşluğunun doldurulmaya çalışılmasıdır. Yapılan ekonometrik analizde Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliğine üye ülkelerin ticaret performansları ele alınmış, özellikle ihracat performansları üzerinde durulmuştur. Kullanılan yöntem panel veri analizidir. Ticari yardımlarının etkilerini incelemek için yardımlar iki kategoriye ayrılmıştır. Bunlar üretken kapasite yardımları ve ekonomik altyapı yardımlarıdır.

2.LİTERATÜR TARAMASI

Çalışmanın bu bölümünde yer alan literatür taraması iki gruba ayrılmıştır. Birinci grupta Afrika'nın ticari sorunlarının temel nedenleri üzerine yapılan çalışmalar yer almaktadır. İkinci grupta yer alan çalışmalar ise ticaret yardımlarının etkilerini konu alan çalışmalardır.

Ticari performansın belirlenmesinde yüksek öneme sahip olan faktör, ticaretin ekonomik büyüme ve gelişmeye olan etkisidir. Afrika'daki ticaretin büyüme ve gelişmeye olan etkisinde dış ticaret için verilen teşviklerin düşük ve sınırlı etkiye sahip olması Afrika'nın bu durumda olmasını genel olarak açıklar nitelikte kabul edilmiştir. Asıl soru ise Afrika'nın ticarete neden başarısız olduğu sorusudur. Afrika'nın ticari sorunlarının temel nedenleri üzerine yapılan çalışmalar şöyledir: 1980'li yıllardaki çalışmalarının çoğu Afrika'nın ticaret sorunlarının temel nedenlerinin esasen iç faktörler olduğunu savunmuştur. Balassa (1971) ve Bhagwati (1978) Afrika'nın ticaret sorunlarının başlıca nedenleri arasında iç faktörlerin çoğunlukta olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Amjadi ve Yeats (1996) yüksek tarife engelleri açısından iç politikada bozulmanın dikkate alınması gerektiğini kanıtlamışlardır. Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu ve en büyük donörler, Afrika'nın ana sorunlarının marjinalleşme, kendi döviz kuru ve ticaret politikası

olduğunu belirtmişlerdir. Ancak Afrika Ekonomik Komisyonu (1989), düşen emtia fiyatlarının ve OECD pazarlarındaki dış korumanın sebep olduğunu söyleyerek bu görüşe karşı çıkmıştır. North (1990) Afrika'nın ticaret sorunlarında kurumsal düzenlemelerin, pazar kurumlarının ve sosyal normların önemli olduğunu ortaya koymuştur. Altyapı kalitesinin düşük olması ve kamu yatırımları verimliliğinin düşük olması, Afrika'nın zayıf performansının önemli faktörlerindendir (Krugman, 1990 ve Collier vd. 1999). Foroutan vd. (1993), Rodrik (1997) ve Wood vd. (2001) gibi bazı yazarlar, Afrika'nın yeterli oranda büyümediği için marjinalize olduğunu; ticaret kompozisyonu, gelir, coğrafya ve büyüklük gibi temel faktörlerin Afrika'nın varlıklarını gösterdiğini belirtmişlerdir. Gyimah-Brempong ve Traynor (1999) etnik bölünme, demokrasi eksikliği, yönetim kalitesi ve çatışmanın verdiği önemli sonuçlar gibi siyasi faktörleri Afrika dış ticaretinde temel sorunlar olarak göstermiştir. Collier (2000) ve Elbadawi (2001) kötü yatırımlardan dolayı oluşan yüksek işlem maliyetlerinin imalatçılar açısından kötü olduğunu belirtmiştir. Limao ve Venables (2001), zayıf altyapıyla ilgili yüksek ulaşım maliyetlerinin Afrika ticaretindeki düşük performansın ana sebebi olduğunu belirtmişlerdir. Çoğu Afrika ülkesinin 1990'lı yılların başında kapsamlı ve önemli ticaret reformları uygulamalarına rağmen, ticaretin serbestleştirilmesinde, ihracatın tepkisi zayıf ve umut kırıcı olarak gerçekleşmiştir (Morrissey, 2005). Dollar ve Kraay (2003) da North (1990) gibi Afrika'nın ticaret sorunlarında kurumsal düzenlemelerin, pazar kurumlarının ve sosyal normların önemine dikkat çekmişlerdir. Djankov vd. (2006) de Limao ve Venables (2001) gibi Afrika'daki yüksek iç ulaşım maliyetlerini ve uzun gecikmelerin ticari başarıya bir engel olduğunu belirtmişlerdir. Edward (2008), Afrika'daki marjinalleşmenin dünya ve bölgesel ticaretteki kaynaklarını özetleyerek ihracat arzını engelleyenleri zayıf altyapı, kurumsal ve düzenleyici çevre gibi faktörlere bağlamıştır. Mbabazi vd. (2008), coğrafi faktörler, ticaretteki doğal engeller ve kaynak kapasitesi gibi yapısal faktörlerin ticaret maliyetlerini artırdığını tespit etmişlerdir. Morrissey (2009) nakliye ve lojistiğin maliyet açısından Afrika'daki ticaret maliyetlerinin etkileri hakkındaki delilleri gözden geçirmiştir. Sahra Altı bölgesinin diğer bölgelere kıyasla çok daha yüksek nakliye maliyetlerine sahip olduğunu ve bunların, Sahra Altı Afrika ülkelerinin ticaret ve büyümelerini engelleyen büyük bir eksiklik olduğunu tespit etmiştir. Tüm bu çalışmalar, zayıf altyapılar, zayıf kurumlar ve zayıf tedarik tepki kapasiteleri konusundaki yapısal faktörlerin, Afrika'nın ticaret maliyetlerini arttıran temel kısıtlamalar olduğunu göstermektedir. Bu gözlemlere dayanarak, uluslararası toplum ve bağışçılar, ticaretle ilgili ilave ve daha iyi yardımlar için, Hong Kong DTÖ 2005 Bakanlar Bildirgesi'nde kabul edildiği gibi, verdikleri desteklere sürekli olarak devam edecektir. Doha İş Programı'nda ticaretin kolaylaştırılmasına yönelik süreci başlatan 1996 Singapur Deklarasyonu üzerine kurulan Ticari yardımlarının ana amacı, gelişmekte olan ülkelerin ticari engelleri aşmalarına yardımcı olmaktır.

Literatür taramasının bu kısmında ticaret yardımlarının etkilerini konu alan çalışmalara yer verilmiştir. Ticaret yardımları genel yardımların bir parçasıdır. Genel yardımın etkinliği hakkında geniş bir literatür vardır. Neoklasik bir büyüme modeli temelinde yardımın büyüme üzerindeki etkilerini araştıran çok çalışma bulunmaktadır fakat bu çalışmaların sonuçları birbirinden farklıdır. Dış yardım girdileri ve fakir ülkelerin ekonomik büyümeleri arasında olumlu ya da olumsuz bir korelasyon olduğuna dair güçlü bir kanıt bulunmamaktadır. TY projelerinin her zaman diğer yardım projelerinden ayırt edilememesi nedeniyle TY'nin etkisiyle alakalı literatür kısmen sınırlıdır. Veri azlığından dolayı sadece birkaç çalışma TY verimliliği ile ilgili deneysel değerlendirme yapmıştır. Çoğu çalışmada ticaret politikası ve düzenleme yardımları (özellikle ticareti kolaylaştıran yardımları) ve altyapı ile ilgili ticaret yardımları gibi TY'nin sadece iki kategorisi kullanılmaktadır. Sadece birkaç araştırmacı TY'nin ihracat üzerindeki etkisini incelemiştir. Hansen ve Tarp (2001) ampirik analizleri destekleyen tatmin edici bir teorik çerçevenin eksik olduğunu dile getirmişlerdir. Onlara göre sermaye birikimiyle basit Neoklasik büyüme modeli arasında çok karmaşık bir ilişki olduğundan yardım ve büyüme arasında tam bir ampirik sonuç bulunmamaktadır. Ayrıca nedenselliğin yönü (yardımdan büyümeye veya büyümeden yardıma) halen çözülmemiş bir sorundur. McPherson ve Rakovski (2001) çoklu denklem sistemi kullanarak kişi başı GSYİH büyümesine ticari yardımın etkisinin olumlu

olduğunu ancak yatırım yoluyla dolaylı olduğunu bulmuşlardır. Gomanee, Girma ve Morrissey (2002), yardımların yatırım yoluyla büyümeyi etkilediğinin önemini belirtirken, Sahra Altı Afrika ülkeleri için oluşturulan bir örneklemede yardımların GSMH'ye oranında her bir puanlık artışın büyümeye 1/3'lük katkı yaptığını bulunmuşlardır. Clemens, Radelet ve Bhavnani (2004) genel yardımları farklı kategorilere ayırmışlardır. Yardımları kısa vadede, bütçe ve ödemeler bilançosuna destekler, altyapı yatırımlarına ve üretken sektörlere yapılan yardımları içerenler ve büyümeyi makul bir şekilde teşvik edebilecek yardım türleri olarak ayırmışlardır. Ivanic, Mann ve Wilson (2006), alıcı ülkelerin ticaret işlem maliyetlerini azaltmak için ilk olarak alternatif ticarete teşvik yardımı türlerinin rolünü hesaplayarak alternatif ticari teşvik yardım türlerinin refaha olan etkilerini değerlendirmişlerdir. Üç adet ticaret yardımı kategorisini [altyapı yardımı (liman/karayolu geliştirmeleri); ticari gelişim yardımı ve ticari politika yardımı (gümrük reformları)] bir araya getirerek ticareti kolaylaştırma değişkeni oluşturup yardım akışlarının alternatif bir toplamını değerlendirmişlerdir. Ivanic, Mann ve Wilson (2006), ticareti kolaylaştırma projelerine yıllık ortalama yardım akışının, gelişmekte olan ülkelerde 28,7 milyar dolar refah kazancı sağlayarak toplam ticaret maliyetlerini % 0,2 azalttığını ortaya çıkarmışlardır. Bourguignon ve Sundberg (2007), yardım motiflerinin homojen olmamasını ve dış yardım ve büyüme arasındaki karmaşık nedensellik ilişkisini göz önüne alarak, bu karışık sonuçların şaşırtıcı olmadığını belirtmişlerdir. Brenton ve Von Uexkull (2009), belirli ürün için ihracat gelişimi (İG) programlarının ürünün ihracat performansı üzerindeki etkisini inceleyerek ticari yardımın verimliliğini geliştirmeye çalışmışlardır. Belirtilen ürün düzeyi ihracat verilerini 1975-2005 dönemlerine ait OECD/DTÖ ve Alman Teknik İşbirliği Ajansı'ndan elde edilen veriler ihracat geliştirme yardım verileri ile birleştirilerek 48 tane gelişmekte olan ülkeden elde edilen ürün düzeyinde ihracat geliştirme yardımına yansımalarını incelemişlerdir. Brenton ve Von Uexkull ihracat geliştirme programlarının ihracat performansı üzerindeki etkilerini ön görmek için farkların farkı tahmincisi modeli (Difference In Difference Model) kullanmışlardır. Öngörülerini elde etmek için, belirli bir ülkede ihracat geliştirme programlarının yokluğunu veya varlığını temsil eden kukla değişkenler kullanarak sabit etkili regresyonlar kurmuşlar ve ihracatın bazı ülkelerde ihracat geliştirme programları sayesinde arttığını ortaya çıkarmışlardır. Helbe, Mann ve Wilson (2009), ticari akışların dış yardımların belirli türlerinde etkili olduğunu öngörmüşlerdir. Ticaretin kolaylaştırılmasını tanımlayarak yardımların verimliliğine bakmışlardır. Araştırmacılar 172 gelişmiş ve gelişmekte olan ülke için sabit etki panel regresyon yöntemi kullanarak çekim modeli kurup, ticari politika ve düzenleme yardımlarındaki % 1'lik artışın, toplam ticareti yaklaşık olarak 818 milyon dolar arttırdığını bulmuşlardır. Stephen N. Karingi ve Vincent Leyaro (2009) Ticaret Yardımlarının Afrika'nın ticari kapasitesi ve performansı üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Ticari yardım kategori verileriyle ticari yardımların Afrika'da herhangi anlamlı bir etkiye sahip olup olmadığını değerlendirmek için ex-post ekonometrik analiz yapmışlardır. Ticari yardımların Afrika'nın ticari rekabet gücünü arttırdığı, ticari maliyetlerini azalttığı ve ihracat çeşitlendirmesine teşvik ettiği sonucuna varmışlardır. Ferro, Portugal-Perez ve Wilson (2011), beş hizmet sektörüne (ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri, enerji, bankacılık/finansal hizmetler ve işletme hizmetleri) verilen dış yardımların gelişmekte olan ülkelerin ürettiği ürünlerin ihracatları üzerindeki etkilerini değerlendirmişlerdir. Hizmet sektörüne yapılan yardımların etkilerini değerlendirmek için iki farklı ticari yardım kategorisinden olan ticaretle ilgili ekonomik alt yapı ve üretken kapasite yardımlarının tekli öğelerini birleştirerek kendi ticari yardım değişkenlerini oluşturmuşlardır. Kullanılan ekonometrik yöntem Sıradan En Küçük Kareler (EKK) yöntemidir. Genel olarak bulgulara göre, hizmet sektörüne yapılan yardımlar gelişmekte olan ülkelerin ürettiği ürünlerin ihracatları üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir. Ulaşım, enerji ve bankacılık sektörlerine verilen

yardımlar üretilen ürünlerin ihracatları üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahiptir. Ülke gruplarının geliri yükseldiğinde ulaşım yardımlarının verimliliği ihracat büyümesi açısından azalmıştır. Buna karşılık enerji ve iş hizmetlerine yapılan yardımların verimliliği ülke gruplarının geliri ile artmaktadır. Cali ve Velde (2011) analizinde sektörel yaklaşımı daha ileriye götürmüşlerdir. Ticari yardımlara odaklanmak suretiyle, belirli yardım türlerinin bazı sonuçlara olan etkilerini izole ederek “yardım-büyüme” konusunu incelemişlerdir. Ticaret yardımlarının alt kategorisi olan ticareti kolaylaştırma yardımları üzerine odaklanarak ticari yardımın ticaret maliyetleri üzerindeki etkilerini deneysel olarak çalışmışlar. Ayrıca ticari yardımın diğer ayrı iki kategorisini dikkate alarak alıcı ülkelerdeki ticari yardımın etkilerini incelemişlerdir. Cali ve Velde (2011) ticaret özelliklerini elde etmek için Sabit İkame Esnekliği Fayda Fonksiyonu yaklaşımı kullanmışlardır. Kullanılan yaklaşımda ticari yardım dört ana kategoriye ayrılmıştır: 1) ticareti kolaylaştırma yardımları; 2) ticari politika ve düzenleme yardımları; 3) ekonomik alt yapı yardımları ve 4) üretken kapasite yardımları. Kullanılan tahmin yöntemi Genelleştirilmiş Momentler yöntemidir (GMM). Ticareti kolaylaştırma yardımlarının ve belirli bir ölçüde ticari politika ve düzenleme yardımlarının ticaret maliyetlerinin (hem ihracat hem de ithalat açısından) azaltılmasında yardımcı olduğu sonucuna varmışlardır. Bulgularına göre ekonomik alt yapıya yapılan yardımlar ihracat performansını artırmıştır. Buna karşılık üretken kapasiteye yapılan yardımları ihracat üzerinde herhangi anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Cali ve Velde (2011) yardımların etkililiğinin yardımları etki türlerine veya kategorilere göre ayırarak incelemesinin daha iyi bir yöntem olduğunu savunmuşlardır. Cali ve Velde’nin çalışmalarında yapıldığı gibi, bu çalışmada ticari yardım adı verilen bir tür yardım ve ticaret performansı denen bir tür büyümenin sonuçları incelenmiş ve bu yapılırken ticari yardımları alt kategorilere ayırmak için Cali ve Velde (2011) ile aynı yöntem kullanılmış, ayrıca birkaç kontrol değişkenleri yardımıyla ticari yardımların ihracat performansına etkileri analiz edilmiştir.

3.EKONOMETRİK ANALİZ

3.1.Veri Seti

Bu çalışmada, Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliğine üye 8 Batı Afrika ülkesinin (*Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gine-Bissau, Mali, Nijer, Senegal ve Togo*) 2005-2014 döneminde, ihracatları artırılması için yapılan ticari yardım akışlarının etkinliği analiz edilmiştir. OECD’nin Kredi Kuruluş Raporlama Sistemi’nden, Dünya Kalkınma Göstergelerinin veri tabanından, BAEPB dış ticaret istatistiklerinden ve www.heritage.org’dan 2005-2014 dönemine ait yıllık veriler elde edilmiştir. DTÖ’nün ticaret yardımı tanımına göre TY geliştirmekte olan ülkeler ve daha az gelişmiş ülkelere yardım olmak kullanılmaktadır. Sahra Altı Afrika büyük miktarda TY alan bir bölgedir. BAEPB’e üye olan ülkelerin tamamı az gelişmiş olduğundan ekonometrik analizde yer almıştır.

OECD (2006)’ye göre ticari performans birbiriyle ilişkili iki gruba ayrılabilir: ülkelerde üretim faaliyetlerinin yönetim koşullarını etkileyenler (ticaret rekabet gücü) ve faaliyetlerden elde edilen çıktıların ülkeler arasında taşınabilmesini etkileyen koşullar (ticaret maliyetleri). Bu çalışmada ticari rekabet gücü ve özellikle ihracat rekabet gücüne etki eden ticari yardımlar incelenmiştir. İhracatın rekabet gücünü ölçmek amacıyla alıcı ülkelerin ihracat değerleri bağımlı değişken olarak seçilmiştir. BAEPB’in ihracat değerleri verileri, 2014 yılında Komisyon tarafından yayınlanan BAEPB dış ticaret istatistiklerinden elde edilmiştir (Commission, 2014).

Cali ve Velde (2011) ticari yardımların ihracat performansına olan etkilerini araştırırken, ticari yardımları ekonomik altyapı yardımları ve üretken kapasite yardımları olarak iki kategoriye ayırmıştır. Bu çalışmada Cali ve Velde’nin kullandığı gibi aynı yaklaşım kullanılmıştır. İki adet denklem kurulmuştur. İlk denklemde (1), bağımsız değişken toplam ticari yardımlardır. İkinci

denklemden (2) ise bağımsız değişkenler ekonomik altyapı yardımları ve üretken kapasite yardımları olarak belirlenmiştir. Ticaret yardımları verileri OECD Kredi Kuruluşu Raporlama Sistemi'nin veri tabanından elde edilmiştir (OECD & DAC, Creditor Reporting System Database, 2014). Tablo 1 Cali ve Velde'nin tanıttığı gibi TY kategorilerini göstermektedir.

Tablo 1: Ticaret Yardımlarının Kategorileri

Ticaret Yardımları								
Ekonomik Altyapı Yardımları				Üretken Kapasite Yardımları				
Taşıma & Depolama ve İletişim Yardımları	Enerji Yardımları	Bankacılık ve Finans Hizmeti Yardımları	İş ve Diğer Hizmetler Yardımları	Tarım, Ormançılık ve Balıkçılık Yardımları	Endüstri ve Madencilik Yardımları	Turizm Yardımları	İnşaat Yardımları	Ticaret Politikası ve Düzenleme Yardımları

Kaynak: Cali, M. ve Velde, D. W. (2011). Does Aid for Trade Really Improve Trade Performance?. *World Development*, 39(5): pp. 725-740.

Uygulamada dört adet kontrol değişkeni kullanılmıştır: Dünya Bankası veri tabanından alınan *açıklık değişkeni* (ihracat ve ithalat toplamının GSYH içindeki payı), www.heritage.org'dan alınan *ticaret özgürlüğü endeksi* (malların ve hizmetlerin ithalatını ve ihracatını etkileyen tarife ve tarife dışı engellerin yokluğunun bileşik bir ölçüsüdür), *yolsuzlukla mücadele endeksi* (bir ülkedeki yolsuzluk seviyesinin bir ölçüsüdür), ve *parasal özgürlük endeksi* (fiyat istikrarı ve fiyat kontrollerinin bir kombinasyonu) gibi ekonomik özgürlük endeksleri kullanılmıştır. Her iki denklem için aynı kontrol değişkenleri kullanılmıştır.

3.2. Ekonometrik Model ve Yöntem

İhracat değeri ile ticaret yardımlarının arasındaki ilişki, aşağıdaki iki denklemin regresyonu ile tahmin edilmiştir.

$$E_{it} = \beta_0 + \beta_1 AfT_{1t-1} + \beta_2 OP_{it} + \beta_3 TF_{it} + \beta_4 FFC_{it} + \beta_5 MF_{it} + \varepsilon_i \quad (1)$$

$$E_{it} = \beta_0 + \beta_1 INF_{1t-1} + \beta_2 PC_{it-1} + \beta_3 OP_{it} + \beta_4 TF_{it} + \beta_5 FFC_{it} + \beta_6 MF_{it} + \varepsilon_i \quad (2)$$

Burada; AfT_{1t-1} , alınan toplam ticaret yardımlarını (ekonomik altyapı yardımları + üretken kapasite yardımları) ifade etmektedir ve modelin temel bağımsız değişkenleridir.

Bağımlı değişken E_{it} , bir t yılındaki bir i ülkesinin ihracatının değerini,

OP_{it} , açıklık değişkenini,

INF_{1t-1} , ekonomik altyapıya yardımlarını,

PC_{it-1} , üretken kapasiteye yardımlarını,

TF_{it} , ticaret özgürlüğü endeksini,

FFC_{it} , yolsuzlukla mücadele endeksini,

MF_{it} , parasal özgürlük endeksini ve

ε_i , hata terimini ifade etmektedir.

Çalışmada panel veri tahmini kullanılmıştır. Baltagi (2001), Gujarati ve Porter (2009) ve Greene (2003) panel veri regresyon modeli aşağıdaki gibi sunulmuştur. Yer (kesit) ve zaman boyutları olan değişkenleri üzerinde çift alt indis vardır. Panel veri regresyon modeli, yer ve zaman boyutlarına sahiptir, bu nedenle panel verileri kesit ve zaman serisi verilerinin bir kombinasyonudur (Gujarati ve Porter 2009). Panel veri, kesit birimlerinin (burada ülkeler) ve zaman (yıllar) içindeki var olabilecek heterojenliğin kontrol edilmesinde yardımcı olmaktadır. Panel veri seti tahmininde, tüm kesit birimleri heterojen olarak değerlendirir ve tarafsız bir

tahmine yardımcı olmaktadır. Gözlemlenen ya da gözlemlenemeyen, zamanla değişmeyen ve yer değiştirmeyen değişkenler vardır. Baltagi (2001)'in belirttiği gibi saf kesit ve zaman serileri ile karşılaştırıldığında panel veri tahmini bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkilerini zaman serisi ve kesit verileri kullanarak ölçülemeyen unsurları belirlemek ve ölçmek için daha iyidir.

Çalışmada kullanılan modeller basit En Küçük Kareler Yöntemi (EKK), Sabit Etkiler Yöntemi (SE), Rassal Etkiler Yöntemi (RE) ve Tahmin Edebilir Genelleştirilmiş En Küçük Kareler (TEGEKK)'dir. Uygulamalar STATA 11.0 programı yardımıyla yapılmıştır.

3.3.Ampirik Bulgular

Yukarıda bahsedildiği üzere, bu çalışmadaki ampirik analiz, 2005-2014 döneminde Batı Afrika'nın 8 az gelişmiş ülkesinden oluşan bir panele dayanmaktadır. İhracat değeri ile ticaret yardımlarının değişkenlerinin arasındaki ilişki, aşağıdaki tablodan (Tablo 2) kontrol değişkenleri de dâhil olmak üzere ekonometrik modellerin regresyonu ile tahmin edilmiştir.

Bir yıldaki ticari yardımlar aynı yıldaki ihracat değerini etkilemediğinden dolayı, çalışmada temel bağımsız değişkenlerin ilk gecikme değeri alınmıştır. Verilerdeki çok yüksek değişimleri azaltmak için tüm değişkenlerin doğal logaritması alınmıştır (log modeli).

Tablo 2: Regresyonun Temel Değişkenlerinin Açıklayıcı İstatistikleri, 2005-2014

Değişkenler	Gözlem	Ortalama	Std. Sapma	Min.	Maks.
İhracat Değeri (E)	80	2,96 milyar \$	3,63 milyar \$	0,101 milyar \$	14,9 milyar \$
İlk Gecikme Toplam Ticaret Yardımların (Aft_1)	72	0,147 milyar \$	0,107 milyar \$	2 618 552 \$	0,477 milyar \$
İlk Gecikme Ekonomik Altyapıya Yardımların (INF_1)	72	80 milyon \$	59,3 milyon \$	815 661 \$	0,223 milyar \$
İlk Gecikme Üretken Kapasiteye Yardımların (PC_1)	72	67,1 milyon \$	55,4 milyon \$	1 595 966 \$	0,254 milyar \$
Açıklık (OP)	80	% 66,372	% 21,104	% 35,425	% 151,184
Ticaret Özgürlük Endeksi (TF)	80	66,008	5,699	54	76,2
Yolsuzlukla Mücadele Endeksi (FFC)	80	26,289	8,792	10	79,1
Parasal Özgürlük Endeksi (MF)	80	79,98	4,364	67	90,4

İhracat değerinin gözlem sayısı 80, ortalaması 2,96 milyar dolar, standart sapması 3,63 milyar dolar, minimum değeri, 0,101 milyar dolar ve maksimum değeri 14,9 milyar dolardır. Toplam ticaret yardımlarının gözlem sayısı 72, ortalaması 0,147 milyar dolar, standart sapması 0,107 milyar dolar, minimum değeri 2,619 milyon dolar ve maksimum değeri 0,477 milyar dolardır. Ekonomik altyapı yardımlarının gözlem sayısı 72, ortalaması 80 milyon dolar, standart sapması 59,3 milyon dolar, minimum değeri 0,816 milyon dolar ve maksimum değeri 0,223 milyar dolardır. Üretken kapasite yardımlarının gözlem sayısı 72, ortalaması 67,1 milyon dolar, standart sapması 55,4 milyon dolar, minimum değeri 1,596 milyon dolar ve maksimum değeri 0,254 milyar dolardır. Açıklık oranının gözlem sayısı 80, ortalaması %66, standart sapması %21, minimum değeri %36 ve maksimum değeri %151'dir. Ticaret özgürlük endeksinin gözlem sayısı 80, ortalaması 66, standart sapması 5,7, minimum değeri 54 ve maksimum değeri 76,2'dir. Yolsuzlukla mücadele endeksinin gözlem sayısı 80, ortalaması 26,29, standart sapması 8,79, minimum değeri 10 ve maksimum değeri 79,1'dir. Parasal özgürlük endeksinin gözlem sayısı 80, ortalaması 79,98, standart sapması 4,37, minimum değeri 67 ve maksimum değeri 90,4'dür.

3.3.1. Korelasyon Analizi Bulguları

Korelasyon, olasılık kuramı ve istatistikte, iki rassal değişken arasındaki doğrusal ilişkinin yönünü ve gücünü belirletmektedir. Genel istatistiksel kullanımda korelasyon, bağımsızlık durumundan ne kadar uzaklaşıldığını göstermektedir. Farklı durumlar için farklı korelasyon katsayıları geliştirilmiştir. Bunlardan en iyi bilineni Pearson korelasyon katsayısıdır (r). r değeri iki sürekli değişkenin doğrusal ilişkisinin derecesinin ölçümünde kullanılmaktadır. İki değişken arasında anlamlı bir ilişki var mıdır sorusunun cevabı aranır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değerler alır. Eğer:

$r=-1$ ise, tam negatif doğrusal bir ilişki vardır.

$r=+1$ ise, tam pozitif doğrusal bir ilişki vardır.

$r=0$ ise, iki değişken arasında ilişki yoktur.

Pearson Korelasyon Katsayısının aşağıdaki kurallara göre yorumlamaktadır. Eğer:

$0,00 < |r| \leq 0,25$ ise, çok zayıf bir doğrusal ilişki vardır.

$0,26 \leq |r| \leq 0,49$ ise, zayıf bir doğrusal ilişki vardır.

$0,50 \leq |r| \leq 0,69$ ise, orta derecede bir doğrusal ilişki vardır.

$0,70 \leq |r| \leq 0,89$ ise, yüksek bir doğrusal ilişki vardır.

$0,90 \leq |r| < 1,00$ ise, çok yüksek bir doğrusal ilişki vardır.

Tablo 3. iki modelimizin değişkenleri arasındaki r değeri sunulmaktadır.

Tablo 3: İhracat Değeri ve TY'nin Değişkenleri Arasındaki Korelasyon

	<i>E</i>	<i>AFT_1</i>	<i>INF_1</i>	<i>PC_1</i>	<i>OP</i>	<i>TF</i>	<i>FFC</i>	<i>MF</i>
<i>E</i>	1,00							
<i>AFT_1</i>	0,1095	1,00						
<i>INF_1</i>	0,0956	0,9376	1,00					
<i>PC_1</i>	0,1092	0,9282	0,7409	1,00				
<i>OP</i>	0,4604	-0,2443	-0,2065	-0,2509	1,00			
<i>TF</i>	0,2249	0,5626	0,4355	0,6207	-0,0530	1,00		
<i>FFC</i>	0,1980	0,3617	0,3514	0,3226	-0,0484	0,4080	1,00	
<i>MF</i>	0,0050	0,0233	-0,0126	0,0585	0,0023	0,0347	-0,0289	1,00

Tablo 3 incelendiğinde, Toplam ticaret yardımları ve ekonomik altyapı yardımları arasında pozitif ve çok yüksek bir ilişki olduğu ($r = 0,94$), toplam ticaret yardımları ve üretken kapasite yardımları arasında pozitif ve çok yüksek bir ilişki olduğu ($r = 0,93$), toplam ticaret yardımları ve açıklık arasında negatif ve çok yüksek bir ilişki olduğu ($r = -0,93$), toplam ticaret yardımları ve ticaret özgürlük endeksi arasında pozitif ve orta derecede bir ilişki olduğu ($r = 0,56$), ekonomik altyapı yardımları ve üretken kapasite yardımları arasında pozitif ve yüksek bir ilişki olduğu ($r = 0,74$), üretken kapasite yardımları ve ticaret özgürlük endeksi arasında pozitif ve orta derecede bir ilişki olduğu ($r = 0,62$), diğer değişkenler arasında ise zayıf ve çok zayıf korelasyon ilişkileri bulunduğu görülmektedir.

3.3.2. Ticari Yardımlarının İhracat Performansına Etkilerine Yönelik Analiz Bulguları

3.3.2.1. Basit En Küçük Kareler (EKK) Yöntemi

Model (1)'deki $p = 0,0000 \leq 0,005$ olduğu için iyi bir modeldir ve modelin bağımsız değişkenleri (toplam ticari yardımlar, açıklık, ticari özgürlük endeksi, yolsuzlukla mücadele endeksi ve parasal

özgürlük endeksi) bağımlı değişkeni (ihracat değeri)'in %68'ini açıklamıştır ($R^2 = 0,6821$). Ticari yardımlar, açıklık ve yolsuzlukla mücadele endeksi gibi değişkenler istatistiksel olarak %99 olasılıkla anlamlıdır ancak diğer bağımsız değişkenler anlamsızdır. Model (1)'de kullanılan bağımsız değişkenler beklenildiği gibi pozitifdir (Tablo 4).

Tablo 4: İhracat ve Toplam TY, EKK Yöntemi

Source	SS	df	MS	Number of obs = 72		
				F (5, 66) = 28.33		
Model	68.0948687	5 13	.6189737	Prob > F = 0.0000		
Residual	31.7322172	66	.48079117	R-squared = 0.6821		
				Adj R-squared = 0.6580		
Total	99.8270859	71	1.40601529	Root MSE = .69339		
E	Coef.	Std. Err.	t	P>t	[95% Conf. Interval]	
AFT_1	.3975852	.0918753	4.33	0.000	.2141502	.5810202
OP	2.55758	.2843405	8.99	0.000	1.989876	3.125284
TF	1.89456	1.194298	1.59	0.117	-.4899328	4.279052
FFC	.7573739	.3364361	2.25	0.028	.0856575	1.42909
MF	1.706915	1.541282	1.11	0.272	-1.370353	4.784183
C	-14.56331	7.813319	-1.86	0.067	-30.1631	1.036485

Model (2)'deki $p = 0,0000 \leq 0,005$ olduğundan iyi bir modeldir ve modelin bağımsız değişkenleri (ekonomik altyapı yardımları, üretken kapasite yardımları, açıklık, ticari özgürlük endeksi, yolsuzlukla mücadele endeksi ve parasal özgürlük endeksi) bağımlı değişken (ihracat değeri)'in %74'ünü açıklamıştır ($R^2 = 0,7384$). Üretken kapasite yardımları ve açıklık değişkenleri istatistiksel olarak %99 olasılıkla anlamlıdır. Ekonomik altyapı yardımları istatistiksel olarak %95 olasılıkla anlamlıdır. Yolsuzlukla mücadele endeksi istatistiksel olarak %90 olasılıkla anlamlıdır. Diğer bağımsız değişkenler anlamsızdır. Model (2)'de kullanılan bağımsız değişkenler beklenildiği gibi pozitifdir (Tablo 5).

Tablo 5: İhracat ve TY Değişkenleri, EKK Yöntemi

Source	SS	df	MS	Number of obs = 72		
				F(6, 65) = 30.58		
Model	73.7116551	6	12.2852758	Prob > F = 0.0000		
Residual	26.1154309	65	.401775859	R-squared = 0.7384		
				Adj R-squared = 0.7142		
Total	99.8270859	71	1.40601529	Root MSE = .63386		
E	Coef.	Std. Err.	t	P>t	[95% Conf.Interval]	
INF_1	-.1923643	.0917665	-2.10	0.040	-.3756347	-.0090938
PC_1	.6709531	.1210696	5.54	0.000	.4291605	.9127457
OP	2.654508	.2627644	10.10	0.000	2.129731	3.179285
TF	.7380347	1.137761	0.65	0.519	-1.534231	3.010301
FFC	.5834238	.3131204	1.86	0.067	-.0419208	1.208768
MF	.7694527	1.430352	0.54	0.592	-2.087158	3.626064
C	-6.50502	7.389696	-0.88	0.382	-21.26326	8.253222

Ülkeler arasında farklı kesişim noktaları oluşturan sabit grup etkileri olma imkânı vardır. Bu nedenle, karar vermek için sabit etki regresyonu veya En Küçük Kareler Kukla Değişken (EKKKD) yöntemi yapılması gerekmektedir.

3.3.2.2.Sabit Etki Yöntemi (SE)

Model (1)'deki $p = 0,0000 \leq 0,005$ olduğu için iyi bir modeldir ve modelin bağımsız değişkenleri (toplam ticari yardımlar, açıklık, ticari özgürlük endeksi, yolsuzlukla mücadele endeksi ve parasal özgürlük endeksi) bağımlı değişkeni (ihracat değeri)'in %98'ini açıklamıştır ($R^2 = 0,9774$). Ticari yardımlar ve açıklık değişkenleri istatistiksel olarak %99 olasılıkla anlamlıdır. Ticaret özgürlük endeksi istatistiksel olarak %95 olasılıkla anlamlıdır. Diğer bağımsız değişkenler anlamsızdır. Model (1)'de kullanılan bağımsız değişkenler parasal özgürlük endeksi hariç beklenen pozitif işareti almışlardır. Daha önce tanımlandığı gibi, her ülkenin kendi kesişim noktası vardır (Tablo 6).

Tablo 6: İhracat ve Toplam TY, SE Yöntemi

Source	SS	df	MS	Number of obs = 72		
				F(12, 59) = 212.75		
Model	97.5721468	12 8	.13101223	Prob > F = 0.0000		
Residual	2.25493916	59	.038219308	R-squared = 0.9774		
				Adj R-squared = 0.9728		
Total	99.8270859	71	1.40601529	Root MSE = .1955		
E	Coef.	Std. Err.	T	P>t	[95% Conf. Interval]	
Aft_1	.0960743	.0363914	2.64	0.011	.0232554	.1688933
OP	1.586902	.1647827	9.63	0.000	1.257172	1.916631
TF	.9354392	.4240145	2.21	0.031	.0869883	1.78389
FFC	.1604437	.1179006	1.36	0.179	-.0754748	.3963622
MF	-.8394738	.5644307	-1.49	0.142	-1.968897	.2899494
Ülke						
2	.0709412	.1141969	0.62	0.537	-.1575662	.2994486
3	1.311066	.1276774	10.27	0.000	1.055584	1.566548
4	-1.831903	.14386	-12.73	0.000	-2.119766	-1.544039
5	.2667522	.1152886	2.31	0.024	.0360602	.4974441
6	-.3845066	.1120493	-3.43	0.001	-.6087168	-.1602964
7	.205146	.1148751	1.79	0.079	-.0247187	.4350106
8	-.9186598	.1521175	-6.04	0.000	-1.223046	-.6142733
C	12.27129	3.31389	3.70	0.000	5.640211	18.90237

Örneğin, C = 12,27129 olarak, üçüncü ülke (C_3) ve sekizinci ülke (C_8) için aşağıdaki sunulduğu gibi kesişim noktaları hesaplanabilir:

$$C_3 = 1311066 + 12,27129$$

$$C_3 = 13,582356$$

$$C_8 = -0,9186598 + 12,27129$$

$$C_8 = 11,3526302$$

$C \neq C_3 \neq C_8$ kabul edilmektedir.

Dolayısıyla üçüncü ülke olan Fildişi Sahili için model (1) aşağıdaki gibi yazılabilir:

$$E_{it} = 13,582356 + (0,0960743) * AFT_{it-1} + (1,586902) * OP_{it} + (0,9354392) * TF_{it} \\ + (0,1604437) * FFC_{it} - (0,8394738) * MF_{it}$$

Sekizinci ülke olan Togo için model (1) aşağıdaki gibi yazılabilir:

$$E_{it} = 11,3526302 + (0,0960743) * AFT_{it-1} + (1,586902) * OP_{it} + (0,9354392) * TF_{it} \\ + (0,1604437) * FFC_{it} - (0,8394738) * MF_{it}$$

Model (2)'deki $p=0,0000 \leq 0,005$ olduğundan iyi bir modeldir ve modelin bağımsız değişkenleri (ekonomik altyapı yardımları, üretken kapasite yardımları, açıklık, ticari özgürlük endeksi, yolsuzlukla mücadele endeksi ve parasal özgürlük endeksi) bağımlı değişken (ihracat değeri)'in %98'ini açıklamıştır ($R^2=0,9782$). Üretken kapasite yardımları ve açıklık değişkenleri istatistiksel olarak %99 olasılıkla anlamlıdır. Ticaret özgürlük endeksi istatistiksel olarak %95 olasılıkla anlamlıdır. Diğer bağımsız değişkenler anlamsızdır. Model (2)'deki kullanılan bağımsız değişkenler ekonomik altyapı yardımları ve parasal özgürlük endeksi hariç beklendiği pozitif işareti almışlardır. Her ülkenin kendi kesişim noktası vardır (Tablo 7).

Tablo 7: İhracat ve TY'nin Değişkenleri, SE Yöntemi

Source	SS	df	MS	Number of obs = 72		
				F(13, 58) = 200.42		
Model	97.6532821	13	7.51179093	Prob > F = 0.0000		
Residual	2.17380379	58	.037479376	R-squared = 0.9782		
				Adj R-squared = 0.9733		
Total	99.8270859	71	1.40601529	Root MSE = .1936		
E	Coef.	Std. Err.	T	P>t	[95% Conf.	Interval]
INF_1	-.0095155	.0324915	-0.29	0.771	-.0745543	.0555233
PC_1	.1261557	.0491662	2.57	0.013	.0277388	.2245726
OP	1.612053	.1631343	9.88	0.000	1.285504	1.938602
TF	.9090706	.4242689	2.14	0.036	.0598041	1.758337
FFC	.1297704	.1176489	1.10	0.275	-.1057295	.3652702
MF	-.8277389	.5591906	-1.48	0.144	-1.94708	.2916026
Ülke						
2	.0114417	.1189843	0.10	0.924	-.2267312	.2496147
3	1.235772	.1343993	9.19	0.000	.9667423	1.504801
4	-1.822186	.1415764	-12.87	0.000	-2.105582	-1.53879
5	.1906665	.1231476	1.55	0.127	-.0558403	.4371732
6	-.4540813	.1176189	-3.86	0.000	-.6895211	-.2186415
7	.1593876	.1174758	1.36	0.180	-.0757657	.3945409
8	-.9286212	.1490132	-6.23	0.000	-1.226903	-.6303389
C	12.08819	3.29322	3.67	0.001	5.49609	18.68028

Örneğin, C=12,08819 olarak, aşağıdaki sunulduğu gibi dördüncü ülkenin için (C₄) kesişim noktası hesaplanabilir:

$$C_4 = -1,822186 + 12,08819$$

$$C_4 = 10,266004$$

$C \neq C_4$ kabul edilmektedir. Dolayısıyla dördüncü ülke olan Gine Bissau için model (1) aşağıdaki gibi yazılabilir:

$$E_{it} = 10,266004 - (0,0095155) * INF_{it-1} + (0,1261557) * TP_{it-1} + (1,612053) * OP_{it} \\ + (0,9090706) * TF_{it} + (0,1297704) * FFC_{it} - (0,8277389) * MF_{it}$$

EKK veya SE yöntemleri arasında en uygun modeli seçmek amacıyla F-testi yapılmıştır.

H₀: tüm ülkelerin ortak bir kesişim noktası vardır.

Model (1) için hipotez $p = 0,0000 \leq 0,005$ olduğu için H₀ reddedilmiştir. Dolayısıyla, SE yöntemi, EKK yönteminden daha uygundur (Tablo 8).

Tablo 8: İhracat ve Toplam TY F-testi

F test that all u_i=0: F(7,59) =110,18	Prob>F=0,0000
--	---------------

Model (2) için hipotez $p = 0,0000 \leq 0,005$ olduğu için H₀ reddedilmiştir. Dolayısıyla, SE yöntemi, EKK yönteminden daha uygundur (Tablo 9).

Tablo 9 İhracat ve TY'nin Değişkenleri, F-testi

F test that all u_i=0: F(7,58) = 91,26	Prob>F = 0,0000
--	-----------------

3.3.2.3.Rassal Etki Yöntemi (RE)

Model (1)'deki $p=0,0000 \leq 0,005$ olduğu için iyi bir modeldir ve modelin bağımsız değişkenleri (toplam ticari yardımlar, açıklık, ticari özgürlük endeksi, yolsuzlukla mücadele endeksi ve parasal özgürlük endeksi) bağımlı değişkeni (ihracat değeri)'in %55'ini açıklamıştır ($R^2=0,5554$). Açıklık değişkenleri istatistiksel olarak %99 olasılıkla anlamlıdır. Ticari yardımlar ve ticaret özgürlük endeksi istatistiksel olarak %95 olasılıkla anlamlıdır. Diğer bağımsız değişkenler anlamsızdır. Model (1)'de kullanılan bağımsız değişkenler parasal özgürlük endeksi hariç beklendiği pozitif işareti almışlardır (Tablo 10).

Tablo 10: İhracat ve Toplam TY, RE Yöntemi

Random-effects GLS regression			Number of obs = 72			
Group variable: country			Number of groups = 8			
R-sq: within = 0.7215			Obs per group: min = 9			
between = 0.6038			avg = 9.0			
overall = 0.5554			max = 9			
			Wald chi2(5) = 156.58			
Corr (u_i, X) = 0 (assumed)			Prob > chi2 = 0.0000			
E	Coef.	Std. Err.	z	P>z	[95% Conf. Interval]	
Aft_1	.101708	.0363844	2.80	0.005	.0303959	.1730201
OP	1.600636	.164064	9.76	0.000	1.279077	1.922196
TF	.9563393	.4259989	2.24	0.025	.1213968	1.791282
FFC	.1765397	.1183449	1.49	0.136	-.055412	.4084914
MF	-.7580836	.56624	-1.34	0.181	-1.867894	.3517264
C	11.45455	3.350388	3.42	0.001	4.887916	18.02119
sigma_u		.86380132				
sigma_e		.19549759				
Rho		.951274 (fraction of variance due to u_i)				

Model (2)'deki $p=0,0000 \leq 0,005$ olduğundan iyi bir modeldir ve modelin bağımsız değişkenleri (ekonomik altyapı yardımları, üretken kapasite yardımları, açıklık, ticari özgürlük endeksi, yolsuzlukla mücadele endeksi ve parasal özgürlük endeksi) bağımlı değişken (ihracat değeri)'in %62'sini açıklamıştır ($R^2=0,6181$). Üretken kapasite yardımları ve açıklık değişkenleri istatistiksel olarak %99 olasılıkla anlamlıdır. Ticaret özgürlük endeksi istatistiksel olarak %95 olasılıkla anlamlıdır. Diğer bağımsız değişkenler anlamsızdır. Model (2)'de kullanılan bağımsız değişkenler ekonomik altyapı ve parasal özgürlük endeksi hariç beklediğimiz pozitif işareti almışlardır (Tablo 11).

Tablo 11: İhracat ve TY'nin değişkenleri, RE Yöntemi

Random-effects GLS regression			Number of obs = 72			
Group variable: country			Number of groups = 8			
R-sq:	within = 0.7303		Obs per group:	min =9		
	between = 0.6799			avg =9.0		
	overall = 0.6181			max =9		
			Wald chi2(6) =		149.10	
corr(u_i, X) = 0 (assumed)			Prob > chi2 =		0.0000	
E	Coef.	Std. Err.	z	P>z	[95% Conf. Interval]	
INF_1	-.0156456	.0348824	-0.45	0.654	-.0840138	.0527226
PC_1	.1488842	.0523219	2.85	0.004	.0463352	.2514331
OP	1.649918	.1714244	9.62	0.000	1.313932	1.985903
TF	.9521142	.4550325	2.09	0.036	.0602669	1.843961
FFC	.1598887	.1260182	1.27	0.205	-.0871024	.4068797
MF	-.6452447	.5975201	-1.08	0.280	-1.816363	.5258732
C	10.36303	3.531114	2.93	0.003	3.442171	17.28388
sigma_u		.55731492				
sigma_e		.19359591				
Rho		.89232518 (fraction of variance due to u_i)				

SE ve RE yöntemleri arasındaki en uygun yöntemi seçmek için, Hausman testi gerçekleştirilmiştir.

3.3.2.4. Hausman Testi

H_0 : Rassal etkiler yöntemi Sabit etkiler yönteminden daha uygundur.

Model (1) için Ki-kare olasılığı $p = 0,0000 \leq 0,005$ dolayısıyla H_0 reddedilmektedir ve sabit etkiler yöntemi, rassal etkiler yönteminden daha uygundur (Tablo 12).

Tablo 12: İhracat ve Toplam TY, Hausman Testi

Test: H_0 : difference in coefficients not systematic
$\chi^2(5) = (b-B)[(V_b-V_B)^{-1}](b-B)$ = 34.00
Prob> $\chi^2 = 0.0000$
(V_b-V_B is not positive definite)

Model (2) için Ki-kare olasılığı $p = 0,0000 \leq 0,005$ dolayısıyla H_0 reddedilmektedir ve sabit etkiler yöntemi, rassal etkiler yönteminden daha uygundur (Tablo 13).

Tablo 13: İhracat ve TY'nin Değişkenleri, Hausman Testi

Test: H_0 : difference in coefficients not systematic
$\chi^2(4) = (b-B)'[(V_b-V_B)^{-1}](b-B)$ = 73.38
Prob> χ^2 = 0.0000
(V_b-V_B is not positive definite)

3.3.2.5. Wald Değişen Varyans Testi (Heteroskedacity Test)

H_0 : Varyanslar sabittir.

Model (1) için Ki-kare olasılığı $p = 0,0000 \leq 0,005$ dolayısıyla H_0 reddedilmektedir ve değişen varyans problemi var olduğu gösterilmiştir (Tablo 14).

Tablo 14: İhracat ve Toplam TY, Wald Testi

H_0 : $\sigma(i)^2 = \sigma^2$ for all i
$\chi^2(8) = 1847.86$
Prob> χ^2 = 0.0000

Model (2) için Ki-kare olasılığı $p = 0,0000 \leq 0,005$ dolayısıyla H_0 reddedilmektedir ve değişen varyans problemi var olduğu gösterilmiştir (Tablo 15).

Tablo 15: İhracat ve TY'nin Değişkenleri, Wald Testi

H_0 : $\sigma(i)^2 = \sigma^2$ for all i
$\chi^2(8) = 1862,52$
Prob> χ^2 = 0,0000

3.3.2.6. Wooldridge Otokorelasyon Testi

H_0 : Birinci dereceden otokorelasyon yoktur.

Model (1) için $p = 0,0183 \leq 0,005$ dolayısıyla H_0 reddedilmektedir ve otokorelasyon sorunları var olduğu gösterilmiştir (Tablo 16).

Tablo 16: İhracat ve Toplam TY, Wooldridge Testi

H_0 : no first-order autocorrelation
$F(1, 7) = 9,376$
Prob > F = 0,0183

Model (2) için $p = 0,0172 \leq 0,005$ dolayısıyla H_0 reddedilmektedir ve otokorelasyon sorununun var olduğu gösterilmiştir (Tablo 17).

Tablo 17: İhracat ve TY'nin Değişkenleri, Wooldridge Testi

H_0 : no first-order autocorrelation
$F(1, 7) = 9,641$
Prob > F = 0,0172

Değişen varyans ve otokorelasyon problemleri düzeltilmesi amacıyla, Tahmin Edilebilir Genelleştirilmiş En Küçük Kareler yöntemi kullanılmıştır.

3.3.2.7. Tahmin Edilebilir Genelleştirilmiş En Küçük Kareler Yöntemi (TEGEKK)

Panel içinde otokorelasyon ve değişen varyans sorunları var olduğuna rağmen *TEGEKK* yönteminin sayesinde modelin tahmini gerçekleştirilebilmektedir.

Model (1)'deki $p = 0,0000 \leq 0,005$ olduğu için iyi bir modeldir ve modelin bağımsız değişkenleri (toplam ticari yardımlar, açıklık, ticari özgürlük endeksi, yolsuzlukla mücadele endeksi ve parasal özgürlük endeksi) bağımlı değişkeni (ihracat değeri)'in %68'ini açıklamıştır ($R^2 = 0,6821$). Ticari yardımlar, açıklık ve yolsuzlukla mücadele değişkenleri istatistiksel olarak %99 olasılıkla anlamlıdır. Ticaret özgürlük endeksi istatistiksel olarak %90 olasılıkla anlamlıdır. Parasal özgürlük endeksi değişkeni anlamsızdır. Model (1)'de kullanılan tüm bağımsız değişkenler beklenen pozitif işareti almışlardır (Tablo 18).

Tablo 18: İhracat ve Toplam TY, TEGEKK Yöntemi

Linear regression				Number of obs	= 72	
				F(5, 66)	= 36.46	
				Prob > F	= 0.0000	
				R-squared	= 0.6821	
				Root MSE	= .69339	
Robust						
E	Coef.	Std. Err.	t	P>t	[95% Conf.Interval]	
Aft_1	.3975852	.1110822	3.58	0.001	.1758024	.619368
OP	2.55758	.3440025	7.43	0.000	1.870757	3.244403
TF	1.89456	.9779219	1.94	0.057	-.0579245	3.847044
FFC	.7573739	.2888863	2.62	0.011	.1805938	1.334154
MF	1.706915	1.32559	1.29	0.202	-.9397104	4.353541
C	-14.56331	6.705629	-2.17	0.033	-27.95153	-1.175089

Model (2)'deki $p = 0,0000 \leq 0,005$ olduğundan iyi bir modeldir ve modelin bağımsız değişkenleri (ekonomik altyapı yardımları, üretken kapasite yardımları, açıklık, ticari özgürlük endeksi, yolsuzlukla mücadele endeksi ve parasal özgürlük endeksi) bağımlı değişken (ihracat değeri)'in %74'ünü açıklamıştır ($R^2 = 0,7384$). Üretken kapasite yardımları ve açıklık değişkenleri istatistiksel olarak %99 olasılıkla anlamlıdır. Yolsuzlukla mücadele endeksi istatistiksel olarak %95 olasılıkla anlamlıdır. Ekonomik altyapı yardımları, ticaret özgürlük endeksi ve parasal özgürlük endeksi olan diğer bağımsız değişkenler anlamsızdır. Model (2)'de kullanılan bağımsız değişkenler ekonomik altyapı yardımları hariç beklenen pozitif işareti almışlardır (Tablo 19).

Tablo 19: İhracat ve TY'nin Değişkenleri, TEGEKK Yöntemi

Linear regression			Number of obs = 72			
			F(6, 65) = 43.57			
			Prob > F = 0.0000			
			R-squared = 0.7384			
			Root MSE = .63386			
			Robust			
E	Coef.	Std. Err.	t	P> t	[95% Conf. Interval]	
INF_1	-.1923643	.1248402	-1.54	0.128	-.4416874	.0569589
PC_1	.6709531	.1316168	5.10	0.000	.4080962	.93381
OP	2.654508	.3251928	8.16	0.000	2.005053	3.303963
TF	.7380347	1.087757	0.68	0.500	-1.434366	2.910436
FFC	.5834238	.283056	2.06	0.043	.0181219	1.148726
MF	.7694527	1.318865	0.58	0.562	-1.864502	3.403408
C	-6.50502	7.514108	-0.87	0.390	-21.51173	8.501691

4. ANALİZ SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Yukarda yapılan tüm regresyon analiz sonuçları yine Tablo 20'de özet olarak açıklanmıştır.

Tablo 20: Regresyon Bulgularının Özeti

VARIABLES	(FGLS) E	(FGLS) E
	(1)	(2)
AFT_1	0,3975852*** (0,1110822)	
INF_1		-0,1923643 (0,128)
PC_1		0,6709531*** (0,000)
OP	2,55758*** (0,3440025)	2,654508*** (8,16)
TF	1,89456* (0,9779219)	0,7380347 (0,68)
FFC	0,7573739*** (0,2888863)	0,5834238** (2,06)
MF	1,706915 (1,32559)	0,7694527 (0,58)
Constant	-14,56331** (6,705629)	-6,50502 (-0,87)
Observations	72	72
R-squared	0,6821	0,7384
F-prob	0,0000	0,0000
Number of country	8	8

() Robust standard errors

* %10 anlamlılık. ** %5 anlamlılık. *** %1 anlamlılık.

Model (1) regresyonunda ticaret yardımlarının BAEPB ülkelerinin ihracat değerinin üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ticari yardımlar % 1 arttığında bir sonraki yıl alıcı ülkelerin ihracatları % 0,398'lik bir artış göstermiştir. Cali ve Velde (2011) çalışmalarında ticaret yardımlarının ihracat üzerindeki etkilerinin neredeyse tamamının ekonomik altyapı yardımlarıyla yürütüldüğü sonucuna varmıştır. Model (2) regresyonunda, Cali ve Velde'ye karşılık ticari yardımların ihracat üzerindeki etkilerinin tamamının üretken kapasite yardımlarıyla

yürütüldüğü görülmüştür. Ekonomik altyapı yardımları ihracat üzerinde anlamsız bir etkiye sahiptir. Ekonomik altyapının geliştirmesi için verilen 1 dolar, bir sonraki yılın ihracatına 0,67 dolar bir artış yaratmaktadır.

Bütün kontrol değişkenleri olan ekonomik özgürlük endeksleri beklenen işaretlere sahiptir. Açıklık ve ticaret özgürlük endeksi, ihracat değeri üzerinde genel olarak olumlu ve anlamlı bir etki göstermiştir. Yolsuzlukla mücadele endeksi olumlu ve anlamlı bir etkiye sahiptir. Parasal özgürlük endeksi ihracat üzerinde pozitif etkiye sahiptir ancak anlamlı değildir. Model (1) regresyonunda, açıklık üzerindeki % 1'lik artış ihracat üzerinde 2,56 dolarlık bir artış sebep olmuştur. Aynı şekilde, ticaret özgürlük endeksindeki 1 puanlık artışın ihracatta 1,89 dolarlık bir artışa sebep olmuştur. Yolsuzlukla mücadele endeksindeki 1 puanlık artış ihracat değerinde 0,76 dolarlık bir artış sebep olmuştur. Model (2) regresyonundaki katsayılar Model (1) regresyonundaki katsayılara yakındır.

Yapılan analize göre, TY, BAEPB ülkelerinin ihracatı üzerinde genel bir pozitif etkiye sahiptir. Üretken kapasite yardımları ihracatı etkileyecek tek ticari yardımları değişkenidir. Fakat etkisi son derecede sınırlıdır.

Üretken kapasite yardımları; tarım yardımları (ormancılık ve balıkçılık yardımları), endüstri yardımları, madencilik yardımları, turizm yardımları, inşaat yardımları ve ticaret politika ve düzenlemesi yardımlarını içerir. Tarım yardımları üretken kapasite yardımları için en büyük paydır. Fakat 2007 ve 2013 yılları arasında BAEPB'in ihracatındaki tarım kısmı %27 (kakao %18, kahve %1,2, balıkçılık %2,4 ve pamuk %5,4)'dir. Buna karşılık 2000-2006 döneminde bu oran %35,8 olmuştur (kakao %20,7, kahve %2, balıkçılık %4,5 ve pamuk %8,6) (BCEAO, 2013). Buna rağmen, BAEPB'in ihracatında, endüstri yardımlarının küçük bir paya sahip olan petrol ürünleri 2000-2006 döneminde %15,3'den 2007-2013 döneminde %22,8'e yükseltilmiştir (BCEAO, 2013). Üretken kapasite yardımları içinde madencilik yardımları küçük bir paya sahip olmasına rağmen altın ve kıymetli maden payı da aynı dönemde %7,4'den 2007-2013 döneminde %15,4'e yükseltmiştir (BCEAO, 2013).

5.SONUÇ

2005 yılı Aralık ayında Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Hong Kong Bakanlar Toplantısı'nda ticari yardımlar, bir tür ekonomik yardım programı olarak ortaya çıkmıştır. Başta az gelişmiş ülkeler olmak üzere, ticari yardımlar, gelişmekte olan ülkelerin açık ticaretten faydalanmak amacıyla gerekli ticaret kapasitesi ve altyapıyı oluşturmalarına yardımcı olmaktadır. Ülkelerin ticaret performansının ve ekonomilerinin geliştirilmesi, ticaret yardımının doğrudan amaçları içerisinde yer almaktadır.

Genel olarak bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, uluslararası ticari yardımların ihracat performansı üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca üretken kapasite yardımları ihracat performansı üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkiye sahip olmakla birlikte, ekonomik altyapı yardımlarının bir etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Uluslararası ticari yardımlarının Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği'nin ihracatı üzerindeki etkileri değerlendirildiğin de ise bu çalışmanın sonucunda, yapılan analizlerden yola çıkarak daha az üretken kapasite yardımlarının alındığı sektörlerin, Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği'nin ihracatındaki payının daha önemli olduğu görülmüştür. Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği ihracatı üzerindeki ticari yardımların etkilerinin artması için üretken kapasite yardımları, madencilik yardımları (altın ve kıymetli maden) ve endüstri yardımları (petrol ürünleri vb.) gibi ticari yardımların paylarının artırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Afrika Ekonomik Komisyonu, (1989). Economic Report on Africa 1989, Addis Ababa, United Nations.
- Balassa, B., (1971). Regional Integration and Trade Liberalization in Latin America, *Journal of Common Market Studies*, 10(1), 58-77.
- Balgati, B. H., (2009). *Econometric Analysis of Panel Data*. 2nd Edition, John Wiley & Sons, United States.
- Bhagwati, J., (1978), *Anatomy and Consequences of Exchange Control Regimes: Liberalization Attempts and Consequences*, Cambridge, MA: Ballinger.
- Bourguignon, F., Sundberg, M. V., (2007). Aid Effectiveness–Opening the Black Box, *American Economic Review*, 97(2): 316-321.
- Brenton, P., von Uexkull, E., (2009), Product Specific Technical Assistance for Exports–Has It Been Effective?, *Journal of International Trade & Economic Development*, 8(2): 235-254.
- Cali, M., Velde, D. W. (2011). Does Aid for Trade Really Improve Trade Performance?, *World Development*, 39(5): 725-740.
- Clemens, M., Radelet, S., Bhavnani, R., (2004). Counting Chickens when they Hatch: The Short-Term Effect of Aid on Growth, The World Bank, Center for Global Development Working Paper No. 44.
- Collier A. F., McClure F. H., Collier, J. Otto, C., Polloi, A., (1999). Culture Specific View of Child Maltreatment and Parenting Styles in a Pacific Island Community, *Child Abuse & Neglect*, 23, 229-244.
- Collier, P., (2000), *Economic Causes of Civil Conflict and Their Implications for Policy*, Development Research Group World Bank, 1-23.
- Commission, U. (2014). *Statistiques du Commerce Extérieur de l'UEMOA*.
- Djankov, S., Mc Liesh, C., Ramalho, R. M. (2006). Regulation and growth, *Economics Letters*, 92(3), 395-401.
- Dollar, D., Kraay, A., (2003). Institutions, Trade, and Growth, *Journal of Monetary Economics*, vol. 50, issue 1, 133-162.
- Edward, B., (2008). History of FOSSFA. Retrieved July 8, 2011, from Free Software and Open Source Foundation for Africa: <http://www.fossfa.net/node/5>
- Elbadawi, I. A., (2001). Can Africa Export Manufactures? Endowments, Exchange Rates and Transaction Costs in Policies to Promote Competitiveness in Manufacturing in sub-Saharan Africa, (Eds) Fosu A. K., Nsouli S. M., Varoudakis A., Development Centre Seminars with the IMF and the AERC, OECD.
- Ferro, E., Portugal-Perez, A., Wilson, J. S. (2011). Aid to Services Sector. Does It Affect Manufacturing Exports?, The World Bank, Policy Research Working Paper no. 5728.
- Foroutan F., Pritchett L., (1993). Intra-Sub-Saharan African Trade: is it too Little?, *Journal of African Economies*, Volume 2, Issue 1, 74–105.
- Gomanee, K., Girma, S., Morrissey, O., (2002). Aid, Investment and Growth in Sub-Saharan Africa, Paper Prepared for the 10th Conference of EADI, 19-21 September, Ljubljana, Slovenia.

- Greene W. H., (2003). *Econometric Analysis*, Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey.
- Gujarati, D., Porter, D., (2009). *Essentials of Econometrics*, 4th Edition, McGraw-Hill/Irwin, United States.
- Gyimah-Brempong, K., Traynor, T., (1999). Political Instability, Investment And Economic Growth in Sub-Saharan Africa, *Journal of African Economies*, Vol. 8, Issue 1, 52–86.
- Hansen H., Tarp F., (2001). Aid and Growth Regressions, *Journal of Development Economics*, 64: 547-570.
- Helble, M., Mann, C., Wilson, J. S., (2009). *Aid-for-Trade Facilitation*, The World Bank, Policy Research Working Paper no. 5064.
- Ivanic, M., Mann, C. L., Wilson, J. S. (2006). *Aid-for-Trade Facilitation, Global Welfare Gains and Developing Countries Draft*.
- Karingi, Stephen N., Vincent Leyaro (2009). *Monitoring Aid for Trade in Africa: An Assessment of the Effectiveness of the Aid for Trade*, ATPC Work in Progress, No 83, African Trade Policy Centre (ATPC).
- Krugman, P. R., (1990). Policy Problems of a Monetary Union, in (eds) de Grauwe, P. and L. Papademos, *The European Monetary System in the 1990s*, Harlow, Longman, (reprinted in Krugman, ed., *Currencies and Crises*, Cambridge, Mass., MIT Press, 1992), pp. 48-64.
- Mbabazi, J., Milner, C., Morrissey, O., (2008). *Trade Openness, Trade Costs and Growth: Why Sub-Saharan Africa Performs Poorly*, CREDIT Research paper No. 06/08.
- Morrissey, O., (2005). Imports and implementation: Neglected aspects of trade in the Report of the Commission for Africa, *Journal of Development Studies*, Vol. 41, No. 4, pp. 1133–53.
- Morrissey O. (2009). *Aid and the Financing of Public Social Sector Spending*. In: Hujo K., McClanahan S. (eds) *Financing Social Policy. Social Policy in a Development Context*. Palgrave Macmillan, London, Limao N., Venables, A. J., (2001). *Infrastructure, Geographical Disadvantage, Transport Costs, and Trade*, *The World Bank Economic Review*, Volume 15, Issue 3, pp. 451–479.
- McPherson, M. F., Rakovski, T., (2001). *Understanding the Growth Process in Sub-Saharan Africa: Some Empirical Estimates*, African Economic Policy Discussion Paper No. 54. Harvard University.
- North, D., (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge: Cambridge University Press.
- OECD, (2006). *Aid for Trade: Making It Effective*.
- OECD, DAC, (2014). *Creditor Reporting System Database*.
- <http://stats.oecd.org/WBOS/Index.aspx?DatasetCode=CRSNEW>
- Rodrik, D., (1997). *Where Did All the Growth Go? External Shocks, Social Conflict, and Growth Collapses*, Unpublished Paper, Harvard University.
- WOOD E. J., (2001). An Insurgent Path to Democracy: Popular Mobilization, Economic Interests, and Regime Transition in South Africa and El Salvador, *Comparative Political Studies*, Vol. 34, Issue 8, pp. 862–888.

Wooldridge, J. M., (2002). Econometric Analysis of Cross Section and Panel Data, The MIT Press, Cambridge.

Research Article**Dış Ticaret Yardımlarının Batı Afrika Ekonomik Ve Parasal Birliği'nin Dış Ticaret Performansına Etkileri***Effects Of Aids For Trade On The International Trade Performance Of The Western African Economic And Monetary Union*

Oğuz YILDIRIM Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi İşletme Fakültesi, Uluslararası Ticaret Bölümü oguz.yildirim@alanya.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-6021-8317	Özgür UYSAL Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Ekonomi ve Finans Bölümü ozgur.uysal@alanya.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-0049-8550	Yawa Monique Jenniffer AWA Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Ticaret ABD Mezunu awayava92@live.fr https://orcid.org/0000-0002-2213-219X
--	--	--

EXTENSIVE SUMMARY

The general purpose of This study is to have eight countries (Benin, Burkina Faso, Ivory Coast) member of the Western African Economic and Monetary Union (BAEPB) who have underdeveloped the effects of commercial assistance on export performances and have a large amount of commercial assistance Guinea-Bissau, Mali, Nijer, Senegal and Togo) were examined between 2005 and 2014. Another purpose of the Study is to try to fill the limited literature gap in the efficiency of commercial aids in African countries.

Commercial assistance has emerged as a kind of aid program at the Hong Kong Ministerial Meeting of the World Trade Organization (WTO) in December 2005. Commercial aids help developing countries create the necessary trade capacity and infrastructure in order to benefit from open trade in particularly underdeveloped countries. Development of Trade performance is the direct goal of trade assistance. Many commercial assistance programmes have been found to be successful in gathering awareness and information on trade policy issues and facilitated integration into multilateral trading systems (OECD, 2006). In 2013, commercial aid to Africa reached its peak with 15.8 billion USD, saving the highest growth rate (+17%) in the world's regions; This ratio was approximately 2.5 times compared to 2006. Due to These rising funds, Africa was the largest buyer in terms of trade aids in 2013.

The literature screening of the Study is divided into two groups. In the First group, studies on the main causes of African commercial problems are given. In the Other group, studies on the effects of trade aids have been introduced. Fundamental problems in African foreign trade, according to studies on the main causes of Africa's commercial problems; Deterioration of domestic policy due to high tariff barriers, institutional regulations, social norms, poor infrastructure quality, high transportation and transportation costs, low public investment efficiency, because Africa does not grow adequately Marginalised, ethnic division, lack of democracy, governance quality and negative consequences of conflict, high transaction costs due to bad investments, political factors, geographical factors, natural obstacles in trade and resource Structural factors such as capacity.

The second part of the Literature screening included studies on the effects of trade aids. Because TY projects cannot always be distinguished from other aid projects, the literature related to TY's influence is limited. Hansen and Tarp (2001) were not able to find a complete empirical result between the aid and growth, the effect of the commercial assistance of McPherson and Rakovski (2001) on the growth of GDP per capita is favorable, Gomanee, Girma and Morrissey (2002),

each with a ratio of aids to GNH A 1/3 contribution to growth of the increase in points, Ivanic, Mann, & Wilson (2006), the annual average aid flow to trade facilitation projects reduced by 0.2%, Brenton & Von Uexkull (2009), in some countries of exports Increased by means of export development programs, Helbe, Mann, & Wilson (2009), 1% increase in trade policy and regulatory assistance, increased the total trade by approximately 818 million dollars, Stephen N. Karingi and Vincent Leyaro (2009) Commercial The exports of the products produced by the developing countries of the aid, Ferro, Portugal-Perez, & Wilson (2011), that the aid increases the commercial competitiveness of Africa, reduces commercial costs and promotes export diversification has a positive effect on it, Cali and Velde (2011) Reduce the trade costs of trading facilitation aids and commercial policy and regulation aids, and the export performance of aids in economic infrastructure But there was no significant effect on the export. As was done in the work of Cali and Velde, the results of some kind of growth, called commercial assistance and a kind of trade performance, were examined, and this was done by Cali and Velde (2011) To subdivide commercial aids The same method has been used, and the effects of the export performance of commercial aids with the help of several control variables have been analyzed.

The Data is from the OECD's Credit Institution Reporting System, the database of World Development Indicators, the Foreign trade statistics of BAEPB, and annual data from www.heritage.org, covering years 2005-2014. A panel data estimate was made for the countries of the Western African Economic and Monetary Union. The benefits are divided by two categories to investigate the effects of Commercial aids; (Productive capacity aids and economic infrastructure aids). Two equations were established. In the First equation (1), the argument is the total trade aid. In the Second equation (2), the arguments are determined as economic infrastructure aids and productive capacity aids. Four control variables were used in the Application: openness variable, Trade Freedom Index, anti-corruption index, and monetary Freedom Index. The same control variables are used for both equations. The models used in the Study are simple smallest Squares Method (EKK), Constant Effects Method (SE), Random Effects Method (RE) and Predictable Least Squares (TEGEKK). Applications are made with the help of STATA 11.0 program.

The first analysis was made according to the simple smallest squares method and the Model (1) is meaningful ($P = 0.0000 \leq 0.005$), ($R^2 = 0.6821$). Variables such as Trade aids, openness and anti-corruption index are meaningful, but other arguments are meaningless. Arguments are positive as expected. The Model (2) is meaningful ($P = 0.0000 \leq 0.005$), ($R^2 = 0.7384$). Productive capacity aids, economic infrastructure AIDS, anti-corruption index and openness variables are meaningful. Other arguments are meaningless. Arguments are positive as expected.

According to the analysis findings made with the Fixed Effect Method (SE), the Model (1) is meaningful and $R^2 = 0.9774$. Commercial aids, Trade Freedom Index and clearance variables are meaningful. Other arguments are meaningless. The Arguments are positive as expected except for the monetary Freedom Index. The Model is meaningful (2) and $R^2 = 0.9782$. Productive capacity aids, trade Freedom Index and clearance variables are meaningful. Other arguments are meaningless. The Arguments are expected to exclude economic infrastructure aids and monetary Freedom Index. The F-test was performed to select the most suitable model between the EKK or SE methods. According to the result, the SE method for both models is more suitable than the EKK methodology.

According to the findings of the Random Effect Method (RE) analysis, the Model (1) is meaningful and $R^2 = 0.5554$. Clarity, trade aids and trade Freedom index are meaningful. Other arguments are meaningless. The Arguments are expected to exclude the monetary freedom Index. The Model is meaningful (2) and $R^2 = 0.6181$. Productive capacity aids, trade Freedom Index and clearance variables are meaningful. Other arguments are meaningless. The Arguments are positive, excluding the economic infrastructure and the monetary Freedom Index. To choose the most appropriate method between the SE and RE methods, the Hausman test was performed. Accordingly, the method of constant effects for both models is more suitable than the methods of random effects, there are varying variance and autocorrelation problem. The Predictable Generalized smallest Squares (TEGEKK) method has been used to correct Changing variance

and autocorrelation problems. The Model is meaningful (1) and $R^2 = 0.6821$. Commercial aids, Trade Freedom index clarity and fight against corruption are meaningful variables. The Monetary Freedom index variable is meaningless. All arguments are positive. The Model is meaningful (2) and $R^2 = 0.7384$. Productive capacity AIDS, anti-corruption index and openness variables are meaningful. Other arguments are meaningless. The Arguments are positive, excluding economic infrastructure aids.

As a Result; trade aids have a positive and meaningful effect on the export value of the BAEPB countries. When Commercial aids increased by 1%, the exports of the recipient countries in the following year showed an increase of 0,398%. In his work, Cali and Velde (2011) concluded that almost all of the effects of trade aids on export were carried out with the aid of economic infrastructure. In exchange for Cali and Velde, the effects of commercial assistance on export have been carried out with the help of productive capacity. Economic infrastructure aids have a meaningless effect on exports. The 1 dollar given for the development of Economic infrastructure creates an increase of 0.67 dollars for the next year's exports. Productive capacity aids are the only trade aids variable that will affect exports. But the effect is limited to the last stream. Sectors that have less Productive capacity assistance are the sectors that provide the largest share in the buyer's country's exports.

All control variables have the expected signs of economic freedom indices. The Openness and Trade Freedom Index has shown a positive and meaningful effect on the export value in general. The anti-Corruption index has a positive and meaningful effect. The Monetary Freedom Index has a positive effect on exports, but it is not meaningful. An increase of 1% on Openness caused an increase of 2.56 dollars on exports. Likewise, the 1-point increase in the trade Freedom Index resulted in an increase of 1.89 dollars in exports. The 1-point increase in the anti-Corruption index resulted in a 0.76-dollar increase in export value. The coefficients in the regression Model (2) are close to the coefficient in the regression of the Model (1). Based on the analyses, it has been seen that the sectors with less productive capacity aids are more important than the share In BAEPB's exports. It is recommended to increase the share of trade aids such as productive capacity aids, mining aids (gold and precious metals) and industry aids (petroleum products, etc.) to increase the impact of commercial assistance on BAEPB exports.